

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Постановка проблеми. Нове суспільство — суспільство майбутнього — висуває нові вимоги перед освітою. Реалізація нових завдань освіти потребує нових підходів, звернення до особистості студента з її потребами та інтересами.

Актуальність переходу куратора групи коледжа на новий етап виховання із застосуванням інформаційно-комунікативних технологій продиктована необхідністю впровадження особистісно орієнтованого підходу, який передбачає співпрацю між викладачем і студентом.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Інформаційна технологія з'явилася із виникненням інформаційного суспільства. Академік В. Глушков уперше проаналізував поняття і перспективи розвитку інформаційних технологій (ІТ).

Дидактичні проблеми і перспективи використання ІТ у навчанні досліджувала І. Роберт. Психологічні основи комп'ютерного навчання визначив Ю. Машбець. Систему підготовки вчителя до використання ІТ у навчальному процесі запропонував і обґрунтував М. Жалдак. С. Пейперт сформулював ідею «комп'ютерних навчальних середовищ» [1].

У сучасній літературі СІТ визначають як сукупність методів і технічних засобів нагромадження, організації, опрацювання, передачі, подання інформації за допомогою комп'ютерів та комп'ютерних комунікацій.

Аналіз сучасної педагогічної літератури дав можливість зробити висновок, що опис використання нових інформаційних технологій у навчально-виховному процесі більшою мірою стосується навчального процесу, а в вихованні молоді та роботі кураторів груп практично відсутній.

Мета статті — висвітлення основних напрямів та проблем у використанні інформаційних технологій у виховному процесі та роботі куратора групи.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку системи освіти України «пріоритетом є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують даліше удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві» (Національна доктрина розвитку освіти. Розділ ІХ «Інформаційні технології в освіті»).

Комп'ютеризація суспільства, розвиток ефективних інформаційних технологій, стрімке зростання ролі та значення інформації в сучасному світі спричинили зміни інформаційної складової розвитку науки, соціального життя, сфер виробництва. У галузі освіти ці технології знаходять застосування в багатьох напрямках діяльності, зокрема, оновлюється зміст освіти, започатковується дистанційне навчання, впроваджуються нові форми спілкування: електронна пошта, відеоконференції, участь у роботі інтернет-форумів та ін. А це все потребує вищого рівня і якості підготовки студентів у вишах.

Безперечно, що комп'ютерні технології сприяють активізації навчальної діяльності студентів. Можливості комп'ютерних і мережових технологій активізують уяву. Тому впровадження цих засобів у сучасний навчальний процес є абсолютно природним явищем. Звичайно, труднощів на цьому шляху більше, ніж достатньо. Значною перешкодою, зокрема, можна назвати недостатнє (або навіть нульове) фінансування розвитку комп'ютерних технологій у навчальних закладах, а ці технології надзвичайно дорого коштують (вартість комп'ютерів, їх модернізація, обслуговування, мережа, придбання програмного забезпечення, підключення до мережі Інтернет); вони потребують високого

фахового рівня викладачів, відповідної підготовки педагогічних кадрів та підвищення їх кваліфікації.

Сучасна освіта висуває також і нові вимоги до організації роботи куратора навчальної групи. Концепція виховної роботи в вищій школі — це підтримка та допомога студентській молоді в реалізації їхніх задумів, використання інформаційних технологій у формуванні інформаційної культури та особистісних якостей (самоаналіз, саморозвиток, самореалізація) для поліпшення, як свого життя, так і суспільства, в якому вони перебувають.

Виховання сучасної молоді є дуже складним і водночас цікавим процесом в епоху науково-технічного прогресу XXI століття. Розвинуте технологічне суспільство диктує свої закони у вихованні і спілкуванні людей різних поколінь. Для багатьох батьків наших студентів комп'ютер, Інтернет, чат — таємниця за сімома замками. Молодь швидше й ефективніше використовує всі блага інформаційних технологій. І тому виховання у дітей правильного ставлення до безпечного для здоров'я використання комп'ютера залежить від педагога, куратора групи, які за своїми посадовими обов'язками повинні бути завжди попереду хоча б на один крок від своїх вихованців. Педагогічний працівник, який не володіє комп'ютером - учорашній день, бо не використовуючи ІКТ, він сам втрачає шанс краще будувати виховну систему, не вчить дитину орієнтуватися в навколишньому просторі, що є головною вимогою сучасного життя [4].

Змінюється суспільство, змінюється освіта, змінюються прийоми і методи виховання. Їх потрібно вибирати, виходячи з конкретних умов та можливостей навчального закладу, соціального запиту батьків.

Робота куратора групи в коледжі для будь-якого педагога по суті друга спеціальність. Це галузь діяльності, що вимагає специфічних, на відміну від викладання, знань, умінь, якостей. Загальні вимоги до роботи куратора групи визначаються цілями і змістом виховання в сучасній вищій школі.

Основний структурний елемент навчального закладу — студентський колектив. Саме тут організовується пізнавальна діяльність, формуються соціальні та людські відносини, вирішуються проблеми дозвілля, проявляється особистість кожної молодої людини. Головним організатором життєдіяльності академічної групи був і залишається куратор групи.

Основними завданнями куратора групи є всебічне вивчення студентів, створення єдиного колективу — студентів, викладачів і батьків, включення молодих людей у спільну соціально-значиму діяльність відповідно до їх інтересів, здібностей та потреб, надання допомоги своїм вихованцям у навчальній діяльності.

Що ж дає використання інформаційно-комунікаційних технологій у виховному процесі куратору групи?

Ефективність використання комп'ютера в роботі педагога в виховному процесі очевидна:

- економічність (зменшення матеріальних і часових ресурсів);
- компактність (можливість накопичувати інформацію на електронному носії, виключаючи накопичення папок з інформаційним матеріалом);
- наочність — особливість структурного оформлення програм, що дає можливість розширювати і поглиблювати уявлення про аналізований матеріал, про взаємозв'язки;
- можливість проведення моніторингу (економна, цілеспрямована та індивідуальна діагностика та форма вивчення особистості студента через тести, анкети);
- можливість творчого розвитку особистості студентів, їх ініціативи, самореалізації та самодіяльності через індивідуальну роботу.

Комп'ютер нині став помічником в організації роботи куратора групи, розширив можливості виховного процесу. Основними галузями застосування ІКТ у виховній роботі педагога є:

- план виховної роботи — соціальний паспорт групи; характеристики студентів;

- діагностування, анкетування, моніторинг — такі звіти можуть формуватися за допомогою електронних таблиць Microsoft Excel, які дозволяють наочно представити результати обробки анкет, діагностик за допомогою графіків;

- комунікації — спілкування можливе через «Гостьову книгу» коледжівського сайту та електронну пошту;

- методична робота — супровід виступу на педраді; нарадах; узагальнення досвіду;

- позакласні заходи — підготовка і використання презентацій при організації позакласних заходів (змагання, виховні години, диспути тощо), які дозволяють барвисто і наочно представити будь-який матеріал, а також дозволяють економити час на проведення заходу. Використання ІКТ на виховних годинах сприяє: розвитку інтересу студентів до виховної години; розвитку вмінь та навичок роботи з інформаційними ресурсами; ефективному управлінню увагою студентів; активізації пізнавальної діяльності; формуванню навичок дослідницької роботи; підвищенню інформаційної культури. Студенти набувають досвіду публічних виступів, підвищується самооцінка, так як вміння працювати з комп'ютером є одним з елементів сучасної молодіжної культури;

- творча робота зі студентами — створення сайту; оформлення стендів; творчі звіти у вигляді презентацій про свята, походи, поїздки, екскурсії;

- робота з батьками — для проведення батьківських зборів. Нові сучасні можливості допомагають педагогу в роботі не тільки зі студентами, але й з їхніми батьками. Робота з батьками спрямована на співпрацю з родиною в інтересах дитини, формування загальних підходів до виховання, спільне вивчення особистості молодої людини, її психофізіологічних особливостей, вироблення близьких по суті вимог, організацію допомоги в навчанні, фізичний і духовний розвиток. Також можна організувати роботу з підвищення педагогічної та психологічної культури батьків через проведення батьківських зборів, спільну з ними діяльність.

Існують й інші напрями використання комп'ютерних технологій у діяльності куратора групи в вищому навчальному закладі I-II р.а. Однак готових програмних продуктів, найбільш адаптованих до роботи педагога не так уже й багато.

1. Одним з найбільших електронних українських ресурсів є Всеукраїнська безкоштовна шкільна освітня мережа, яка знаходиться за адресою <http://shodennik.ua>. До цієї мережі, за даними розробників ресурсу, вже підключено 9 655 навчальних закладів.

Ресурс має такі можливості:

- освіта (розклад уроків, електронний щоденник, електронний журнал учителя, домашні завдання, бібліотека художньої літератури, онлайн-перекладачі);

- спілкування (особисті сторінки студентів, учителів та батьків, особисті повідомлення, тематичні групи та події, спілкування між навчальними закладами, зберігання та обмін документами);

- керування (ручне введення та імпорт даних, різноманітні типи оцінок і звітних періодів, розклад занять з гнучким механізмом заміни, оголошення, оперативна статистика);

- безпека (реєстрація тільки за кодами — запрошеннями, особисті налаштування приватності, модерація).

2. «Програма для ведення електронного портфоліо студентів групи». Програма написана з метою оптимізації роботи куратора групи. Вона містить повний набір даних про студентів, а також володіє необхідним набором функцій для формування і виведення на друк списків і характеристик студентів. Відформатовані списки експортуються в Word, не використовуючи шаблони. Дані зберігаються в таблиці БД Access. Вимоги до встановлення програми: Windows XP і пакет MS Office. Програма не вимагає реєстрації. Розмір програми 863 КБ. Проте, у цій програмі є великий недолік, який полягає у дуже заплутаному інтерфейсі користувача. Вся інформація подана у єдиному вікні програми, що заважає плідно працювати.

3. На сайті <http://vio.uchim.info> пропонується ознайомитися із досвідом використання куратором комп'ютерної техніки для зберігання інформації про студентів. Вся інформація з анкет переноситься в базу даних. База даних створюється на основі Microsoft Access, що дозволяє зберігати великі об'єми інформації, і, що найголовніше, швидко знаходити потрібні дані. У базі даних задаються поля, які стандартно використовуються у всіх студентських анкетах: прізвище, ім'я, по-батькові, рік народження, домашня адреса, телефон, ПІБ матері та батька, місце роботи матері та батька та ін. [2].

4. О. Єпанешніков пропонує для куратора використовувати електронний журнал. Його електронний журнал створений у Microsoft Excel, який можуть використовувати як викладачі, так і куратори академічних груп у своїй роботі [3].

Отже, аналіз розглянутих електронних засобів для роботи куратора дозволив зробити такі висновки:

1. Спеціалізованого програмного забезпечення, яке було б розроблене професійними програмістами, немає, або воно обмежене у користуванні.

2. Існуючі програмні засоби, які розроблені викладачами, представляють по суті електронні таблиці Excel або базу даних Microsoft Access та мають обмежені можливості.

3. Актуалізується потреба у створенні відповідного програмного продукту з більш потужними функціональними можливостями.

Таким чином, куратор академічної групи має розвиватися і рухатися вперед разом зі своїми студентами. Адже час вимагає знань та вмінь використовувати інформаційно-комунікаційні технології у виховному процесі. Тому для здійснення ефективної роботи педагога необхідне відповідне програмне забезпечення, яке б відповідало навчально-виховному процесу в закладах I-II р.а.

Література:

1. Роберт И.В., Панюкова С.В., Кузнецов А.А., Кравцова А.Ю. Информационные и коммуникационные технологии в образовании. Учебно-методическое пособие. М.: «Дрофа», 2007, 35 п.л.
2. Лаптева О. Опыт использования компьютерных технологий в работе классного руководителя : [Электронный ресурс] / О. Лаптева. — Режим доступа : <http://festival.1september.ru/articles/565535>.
3. Козяр М.М. Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: зб. наук.пр. / редкол.: М. М. Козяр, І. А. Зязюн, Н. Г. Ничкало ; АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. — Л., 2006. — 634 с.
4. Щербань П. Українська національна ідея і сучасні проблеми виховання учнівської та студентської молоді//Вища освіта України. — 2005.-№4.

У статті висвітлено основні напрями застосування інформаційних технологій у виховному процесі кураторами академічних груп вищого навчального закладу I-II р.а. та проблеми і шляхи їх вирішення.

Ключові слова: виховний процес, куратор групи, студент, інформаційні технології, електронні засоби, програмне забезпечення, портфоліо студента, план виховної роботи, позакласні заходи, робота з батьками.

В статье освещены основные направления применения информационных технологий в воспитательном процессе кураторами академических групп вуза I-II аккредитации, проблемы и пути их решения.

Ключевые слова: воспитательный процесс, куратор группы, студент, информационные технологии, электронные средства, программное обеспечение, портфоліо студента, план воспитательной работы, внеклассные мероприятия, работа с родителями.

The article highlights the main trends of using information technologies by the tutors of higher educational establishment (the first and the second l.a.) in the educational process and also its problems and their ways of solutions.

Key words: educational process, tutor, student, information technologies, electronic manuals, software, student's portfolios, the educational process plan, extracurricular activities, co-operation with parents.